

**ИВАН
ДАВИДКОВ**

**ОКО
НА ПТИЦА**

СТИХОВЕ

1983
КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
“ГЕОРГИ БАКАЛОВ” – ВАРНА

Пастир на реките

1.

Стои дървото до оградата. И кукувицата приспива
в зелена люлка бъдещия плод.

И червеят през нишките ѝ мълчаливо се провира,
за да достигне до сърцевината му.

Плодът е детското сапунено мехурче,
което плава над света като галактика новородена.

Плодът е нежния овал на любовта
под пръстите на влюбения юноша.

Плодът е нашия юмрук, издигнат заканително,
към всички мрачни тайни на душата –
неведом плод, узрял от блясъка на мълнии
като в гравюрите на Гоя.

Часът на истината идва в домовете ни,
когато полъх есенен по нощните прозорци
тъмни клони сплита,

когато плодовете падат с нежен звук
и се търкалят в сънищата на децата
като слънца, дошли да си играят
на детелинова полянка.

Тогава дреха на мъдрец е нощното небе
и вятърът намята с нея раменете ни.

А времето подравя корените и пръстта се срина.
Посяга плесента към босите нозе на посева проходил.
Но вижте: някой в мрака е посял коне,
червени като житени зърна.
От тях над хълмовете ще поникне утрото
и птици златните му равнини ще жънат.

Ако отдавна съм заспал, повикайте ме,
за да ги погледам...

2.

Кой ще навие спрелия часовник на гората
с ключето на дъжда?

И привечер ще се покаже ли отново кукувицата
като подхвърлена от сребърна пружинка между клоните?

И ако се обади тя, кого ли ще събуди –
реката, изстрелите на ловците или стъпките ни, с дъжд налети?

Сега е късно да се молим за изчезналата песен.

Където вчера бяха легнали до прага сивите овчарски кучета
и дружелюбно махаха опашки, днес лежи мъгла,
отпусната на белите си лапи.

И лаят бравди вдън горите като хрътки, втурнати
след златната сърна на лятото.

Видях нощес градините да се издигат към небето,
дочули дебнещите стъпки на сланата.

Ята от късни рози, от гергини и от хризантеми
размахваха крилете си, необичайно пъстри,
и звън се носеше, като че в катедралата на Вилнюс
се връщах пак и чувах органът да шепне
своята молитва.

А то бе споменът за летните стада
и за звънците им, които ме събуждаха...

3.

Възносяте се, есенни пчели, по изгрев над пчелина
като молитва за отминалото лято.

Какво ви мами из полетата, където призори
се срещат само дъждовете и орачите
и в слънчогледовите ниви, като през гора опожарена,
вървят ловци и лай на кучета притулва своите
капани из тревите?

Ликуващо цъфти единствено кърпикожухът,
ала медът на неговия късен празник е горчив.
Натам ли сте запътени сега,
това ли ще е късната ви – най-достойната – победа,
роящи есенни, решили да побратимите
горчилката и мъдростта на чезнещото време?

Усещам жилото ви да се впива
в дъха ми, искам да извикам и да моля
за пощада, но на устните
усещам тъмния целебен мед на късното прозрение
и мълчаливо се усмихвам
на своята дълбока, златна рана...

4.

Това, което е започнала ръката ми, снегът ще го довърши.
Длетото ще лежи в тревата, а дланта – върху коляното.
И аз ще гледам как снегът седи като каменоделец
пред оня мраморен отломък, с който не успях да се преборя.
Длето от лед в ръката му ще святка, ще звънти
и аз ще гледам как под вятъра се движат
издялани от него сребърни жребци с димящи хълбоци.

Ще бъде тишина, каквато само девственият сняг познава.

Аз ще седя, ще ме затрупва зимната виелица.
И никой няма да узнае, че съм бил
ваятелят от старата каменоломна,
чиито длани учеха скалата да прохожда.
Ще ме помислят за крайпътен храст
или за камък – и ще ме отминат.
Дори ако гласът ми ги настигне,
превъплътен в синигер или в сойка,
те няма да го чуят.

Ще бъде тишина, каквато само мъртвите познават...

5.

Защо с насмешка гледаме човека, който в полунощ чете
като прелиствана от ветровете библия
мъгливи разписания на влакове?

Той няма да посрещне никого на пустия перон
и няма никъде да отпътува.

Ще спи в чакалнята, подложил за възглаве
дланта си. Пътниците няма да го забелязват,
когато седат в пълните вагони,
когато техните лица, огледани във бирените чаши,
се стичат с пияната по бялата покривка
на влаковия ресторант...

По-мъдри ли сме ние, тръгналите към ехтящите пространства
на гарите и на виелиците? И защо така високомерно се усмихваме
на стария човек, когато в полунощ чете
опушените разписания – елегии за отпътували в безкрая влакове?

Ноември е по-милостив от нас –
той сменя дрехата си листопадна, за да го завие.

И мислим си, че спи човекът, който никого не чака
и никому не казва сбогом на перона.
А той като луна над нас пътува
и ту в единия, ту в другия прозорец
се носи сребърното облаче на неговия дъх.

6.

Аз бил съм на птиците брат – век ли, ден ли, минута ли само?
И тъжно ми става, когато погледна сега
петите си – черен, напухан от мълнии камък,
ръцете си – клони без лист и без плод под снега.

Аз бил съм на птиците брат и вървял съм след плуга
на древен, закрачил през облачни орници бог.
Сега съм пастир на реките и в мен като в угар
попил е на ябълки диви горчивият сок...

7.

Ето ги моите бели стада:
слизат от чуките – и снеговете
върху руната размятани светят
и ги предвожда Зорница-звезда.

Слизат задъхани, слизат с копнеж
да опасат като млакà безкрая.
Техните бродове цял ден играят –
агнета бели с копитца от скреж.

А изтече ли зеленият ден,
мракът врати на мостове отваря
да ги залости в огромна кошара,
но не остават те в нейния плен...

Аз подир тях омагьосан вървя,
без да усетя, че те ми отнемат
летния сън на посятото семе,
че ме отвеждат към голи нивя.

Слънцето пали. Небето горчи.
Огнен вълк дебном пълзи след стадата.
В алчните нокти звънът им се мята,
мълком се просват със сухи очи.

Викам, но кой ли ми чува гласа...
И побелял, и замислен се скитам –
аз, оня весел пастир на реките,
речните камъни мълком паса...

8.

Започвам да ценя като скъперник
отлитащите мигове, които някога пропусках лекомислено,
увлечен от съблазните на младостта.

Сега съзирам в шепата си само малко пясък
от дребнозърнестата дюна на живота,
която ми се струваше, че няма никога да изтече през пръстите –
и вече гледам всяка песъчинка
като един огромен свят, със който се прощавам.

Усещам, че се уморяват мислите.
И думите седят с нозе изпрашени до прага.
Но погледът ми търси с детско любопитство тайните на битието –
и ми се струва, че едва сега разбирам ранната молитва на авлигата
и знаая на чий празник тъй възторжено танцуват пеперудите.

Отронената ябълка ми казва: “Иде есен...”
Мостовете ме канят на разходка
и взели моя дъх, далечни хълми като мокри птици
се мъчат със криле от мълнии да отлетят в безкрая.

Прозирам вече в тайната магия
на съзерцанието, от което
съм се отдръпвал, за да сторя място
на порива и на страстта. Сега
приличам на земя, която е познала
сеитбите, цъфтенето, градушките
и в есенния ден под бавно слънце
лежи замислена и уморена
с един цветец на синора, където
жужи пчела, а някъде орач
запряга коня си – и весела бразда
дими след плуг, червен като зората...

Вихрушките на листопада ще разгърнат
своите опашки пъстропери
и дворът ще се залюлее, омагьосано ще закръжи,
а дивата пчела една мелодия протяжна ще изсвири
на своето виолончело.

14

10.

Ще тръгна като бог на гроздобера,
по всички хълми ще премина бос
с венец от тъмно алена лозина –
и косове ще бъдат моя свита.

Коне ще цвият, ще димят огньове,
памидовата шума ще мирише
на утро – и пчелите ще изпълват
пространството с дълбока, бавна музика.

Ще лепнат пръстите ми от меда
на зрелите зърна – и аз ще гледам
как в линове лозари тежконоги
по жълти гроздове като по жар танцуват.

Ще вземе косът своя дял – ще ниже
на песента си наниз кехлибарен,
а аз ще слушам как пчелите учат
заспиващото вино на мълчание.

И ще си мисля: моят плод дали
ще бъде само дар за човката на коса.
или ще чака трудно възкресение
душата ми – дете на бъдещ празник?

И ще запазя ли магичната измама,
че бил съм весел бог на гроздобера
и ризата ми е била закърпена
със тънкото жужене на пчелите?

11.

Видях военни гробища да се побратимяват.
Луната светеше над тях като ракета за отбой.
Оръдия лежаха със запушени от пръст гърла
и ако се опитаха да си продумат нещо,
заглушаваше ги песен на синигер.

Дъжд бе отмил предсмъртните войнишки викове.
Опрян на щик ръждив, клас се надигаше,
за да погледне към зората.

И между мъртви полкове вървеше със ботуши от роса
и с изумруден брич замисленият генерал Трева.

Той можеше да вдигне пак ръка, да позове “Напред!”,
но полковете щяха да мълчат.
Единствено по Пътя млечен щеше да препусне
конницата на звездите,
понесена към утрото,
и щяха като сребърни наметала да светят
опашки на комети
над раменете на небесните ездачи...

12.

Дано остане взривът, свит като змия под камък,
в потайните военни арсенали.

Дано от преизподнята избликнал пламък
бикфордовия шнур на нашите пътеки не запали.

Дано не видим как в небето град пронизан се изправя
и като кон люлее своята червена грива.

Дано на пепелта от нашето възглаве
викът на немите пространства не преспива...

Преди да станем въглени, спокойно да погледнем
лястовиците вечерни,
да вдъхнем аромат на вирове и на трева
и ако метеорен дъжд над нашите очи се мерне
и сепне свилена синева,

да не помислим, че небесна канонада
по хлъзгавите сипеи на мрака ще ни повлече,
а да погледнем как олеква изведнъж планинската грамада
и да потърсим вдън небето босите пети на някое момче,

което се е покачило на космичната череша
и там, на някой клон присвито, къса зрелите ѝ плодове.
Светлее ризата му над света – и свят, и грешен,
а изгърваните череша падат като звездни дъждове...

Да му се радваме, да гледаме как цялото небе люлее,
как тоя полъх буди тънкия предутрен пламък.
Каква блажена тишина – да се живее....
А взривът спи, присвит като змия под камък.

Картонена корона

Някой ден

Ще ме повика вятърът – и някой ден ще отпътувам,
без да ви кажа сбогом. Спътник мой
ще бъде дим горчив на непознати гари
и луд галоп на градове в прозореца на влака.
И никой няма да ме чака в градовете свечерени,
но чайките пред мене ще летят да ми показват пътя
и стълби на пристанищни хотели
с пресипнали от влага гласове приятелски ще ми говорят.
Ще има кафене до залив с платноходки
и стол за мен ще има, и усмивка в огледалото отсречно.
Лалетата до перилата ще запалват нощните си лампи,
та вятърът, разлистил кипарисите,
зелените им сънища да препрочита.
Ще чувствам водоросли в думите на хората,
чиито сенки в тъмното се търсят,
и недопитото кафе ще ме поглежда
с око на тъмна южна риба.

Мария

Мария, ще поскитаме ли пак по улиците на Антверпен,
когато откъм Шелда идва изумрудена мъгла
и разцъфтелите японски вишни се разхождат грациозно
с прозрачните си рокли от коприна?...

Ще идем да посрещнем корабите. Ще поседнем
в някоя моряшка кръчма.
А после от една крайбрежна будка аз ще купя
бои и четки. И в дома с картините на старите
фламандци ще рисувам
портрета ти в сребриста гама като тънкото
сияние на вишните до тротоара.

Ще бъде столът с бяло и високо облегалo –
криле на ангел, сбрани преди полет.
Ти ще седиш величествено като африканско изваяние
и папагалът в клетката ще скача – огненочервен и тъжен.

Аз ще рисувам твоя абаносов кок, очите, устните,
ръцете, скръстени на коленете. А зад мене
ще свети не голямото кристално огледало,
а росните поля на Тракия под изгрева ще се разплискват.

ИЗВИЛА

А край Марица ще политат в облак златен
селските глухарчета,
а папагалът ще тъгува за далечната река Замбези.

Ще дойде привечер мъжът ти, ще го чуя да се
кашля в коридора,
и метнал пардесюто си на стола, ще рече:
– Единствено наивният човек в жената вижда ангел... –
и примижал срещу платното, ще запуши.

Не ще хареса той портрета ти. Ще бъдеш много
замислена и стара, и тревожна...
А папагалът ще крещи за своята изгубена родина,
а селските глухарчета ще скитат по небето,
но той не ще ги види през цигарения дим...

Клоунът

В памет на Цветан

1.

Ако попитам за къде замина клоунът, кой ще ми отговори?
Дъждът? Или изчезващата сянка на трамвая? Или пеперудата
в небето над олющените здания?
И кой насреща ми ще тръгне бавно, тромаво,
със разкопчан балтон и дръпната небрежно вратовръзка –
тополата до неговия дом или напъпилият люляк?
И ако искат да ми кажат нещо с неговия глас, дали ще разбере
изречените думи, или ще ги заглуши
гласът на дървояда, който тоя ден ме съпровожда?

2.

От младини той бе вървял по панаирите
със скитащи артисти – акробати и факири. Бе стоял
като мишена пред хвъргачи на ножове,
които с остриетата си съскащи по дъсчени стени
бяха рисували портрета му.

От тия скитничества му остана
усещането за магията на огъня:
той го привличаше, както свещта примамва пеперудата.
И съм го виждал в августовските прохладни вечери
да пали огън, после по жарта му да танцува
със транс на нестинар.
И у дома е бил, на кратките ни празници.
Когато чашите излитнеха над нас като червено ято,
той правеше любимия си фокус:
закриваше се със пердето, драсваше кибрита –
и виждахме през ноздрите му да избликва пламък.
Аз наблюдавах тая вакханалия от сенки по стената
и ми се струваше, че виждам в прашната трева до цирка
мъже със цигански ножове да разрязват
големи, огнени, ехтящи дини.
И ми не идваше наум, че той се мъчи
да укроти изпепеляващия огън,
да го направи свой приятел – оня огън,
който след време щеше да го повали
върху чаршафи смачкани, върху възглавница,
която неговото восъчно лице ще отпечата.

3.

Звънял ми беше в полунощ, за да ми каже,
че тая вечер лястовиците са се завърнали,
че прасковата до прозореца е цъфнала
и той не може да заспи от светлината ѝ.

А никой не ми позвъни в часа, когато е вървял
по тънкото въже на своя дъх последен,
когато е усещал под нозете си
не бездната сияеща на цирка,
а преизподнята, пропукана в очите
на тия, със които се прощава.

Ах, клоуните знаят да умират весело,
да облекат със пъстрите си дрехи
мълчанието на арената, да се усмихнат
на лъвовете плахи до дресъора,
на златните наметала и на камшика,
който изправя съвестта на задните си лапи.
Те знаят, че не се сбогуват с цирка,
че тяхна бъдеща арена е усмивката ни лицемерна
и думата, която се покланя,
и услужливата ръка, която бърза да отвори
портата на господаря.

Ах, клоуните имат ключ от домовете ни
и можем да ги видим неочаквано,
когато се събличае в антрето
и се навеждаме към огледалото.
Те гледат ни от дъното на стъклената бездна
и със очи печални се усмихват –
очи, в които цялото небе
трепти като една сълза огромна,
готова вдън душите ни да капне и събуди ек
на избелял и прашен цирков купол...

Украински глинени играчки

На Иван Драч

Чувах кос подолски с вас да свири,
чувах извори да пеят с вас
и по прашни степни панаири
синята ви глеч милувах аз.

Носех ви по влакове, в хотели,
радвах се, по детски заплепен,
и си мислех: къс небе сте взели,
за да бъде вечен дар за мен.

И си мислех: тихи, лекокрили
ще ме веселите. А сега
глината на скитските могили
през глечта ви гледа ме с тъга.

И долавям в думите ѝ неми
вечната загадка на пръстта.
И зад мен пространствата големи
с вик затварят своята врата

Всяка свирка – туй е влак отминал
към невъзвратима далнина,
всяка свирка – есенна градина,
над която ще лежи слана.

Всяка свирка – стъпка на приятел,
от която вече няма ек,
всяка свирка – спомен в тъмнината,
спомен за звезда и скъп човек

Ах, защо вихрушките лудеят,
ледено засвирили с уста,
и като косите ми сивеят
скрежните дървета на степта?

Цирковите коне

Ах, как умееете с нозе на балерина вдъхновена
да прекосявате вечерните ни часове
и да пасете сребърните цветове
на смеховете по сиящата циркова арена!

Изящна линия на шията, седло – като перо,
поклонът – плавен, блясък мек в очите
и всеки мускул с магнетичен ритъм
повтаря лунното ви болеро.

А въвн, додето циркът пищно свети
и върху гривите валят конфети –
виелица от цъфнали в безкрая марсиански клони, –

измокрени потръпват под дъжда
и сънно дъвчат своята юзда
коне, които теглят подир празника
опушените циркови вагони.

Картонена корона

1.

Когато те пропъди моята душа
и заскрипти дъхът ми в зъбите като врата на къща,
където даже споменът не се завръща –
дали ще мога с тая сатанинска радост да се утеша?

Дали ще стана по-щастлив, като узная,
че залезът те е наметнал с пурпурен халат на шут,
че бил си с глина и слана обут
и само сянката на куче те е съпровождала в безкрая?

Наказах ли те – или сънищата ми ще стават дом,
където ще се свиваш
в халата си протрит, когато дъжд света залива
и под нозете на самия Бог пръстта се рони?

Наказах ли те – или пък по дирята ти хлъзгава
душата ми ще скита
и зли оси ще ти блестят в косите
като фалшиви бисери върху картонена корона?

2.

Властта и славата – пред о н я праг неминат всичко се съблича.
Наметнат с одеялото на просяк, ти заставащ бос
над бездната на вечния въпрос,
на който никой не е отговорил – и сърцето ти
забравена молитва срича.

От тъмните дробове на дърветата се носи остър хрип
и камъкът се пука от сълзата – твоята единствена награда,
а притаени в заливите, зимните морета на Елада
се зъбят като кучета след отминаващия цар Едип.

Виелиците се разхождат из дворците.
Над трона празен паякът изплита
въже за властелина, който още спи в очите на детето,

без да разбира, че е бил най-светлия мъдрец,
когато се е радвал на крайпътния цветец
и утринната му усмивка е вървяла боса
подир него по небето.

Троя

Ако се върна там, ще видя в развалини и пепел Троя
и залез ще лежи в тревата подобно воин повален.
Змията ще превързва раните със сребърните си повои
и корабите за Итака ще са отплавали без мен.

Клеопатра Селена

Къде си ти, красавице от древността, стояла
на белия алжирски бряг? Къде си ти, облечена
в ухане на африкански ветрове?

Пред твоите нозе ли меката си мантия раздипла
Средиземното море?

И баладичните щурци ли се обаждат?

Или стъпките ти чувам –
зелена песен на треви и капки разпилени?

О, не! В руините на твоя мавзолей седи дъждът –
каменоделецът на вечността – и кърти камъка
с длетото си ехтящо.

В дома ти царствен се разхожда гущерът

и стража пред вратите
е синият бодил, изправил копието си сребристо.

Любовното ти ложе е проядено от древните молци
и мишки са разнесли спомените като гнили дрипи,
и скитник-туарег разказва със пищялката си

най-дълбоката ти тайна.

Каква магична тишина през пиниите гъсти се процежда!

И в тоя час на нежност и печал,
като любовник, не забравил празниците на безумното ти тяло,
протяга синя длан да те прегърне
безсънното море.

Пространства

Ограждаше ме глухотата на безкрайните пространства.
Защо мълчах смутен? Нали ги опознах,
когато по ръба на есенните вечери пред мен вървеше Бах
и учеше душата ми към вечността да странства?

Детето – моя рожба – се отдръпваше от мене,
прегазваше вика ми и помамено от таен глас,
поемаше към неизвестното, отдето бях се върнал аз,
и стъпките му се наливаха с роса зелена.

Родени, за да бъдем двоен дъх на времето в сърцевината,
защо се разминавахме? Защо небето между
здрача и зората прекоси
чер метеорен въглен – реквием на светлината?

Защо екът на нашите сърца се гонеше над хълми от раздяла
и биеха камбаните на сребърната катедрала,
потънала в кристалния въртоп на Дебюси.

Предчувствие

Край залива, където ти стоиш сама
и с глас виолончелов се обаждат дюни,
аз виждам на рибарските огньове през дима
трептящи хълбоци на северни табуни.

Те идват през високата трева, през гласовете,
през плясъка на лятната вода.
И скоро като мъдреци ще тръгнат класовете
с тояжката сребриста на дъжда
към селските хамбари и към мелниците стари,
тъй както е било от векове.
И ще поеме влакът ни край мокри гари,
и ще ни махат изпращачи – морски ветрове.

Ти, който кръгозора гонеше,
ще можеш ли да пренесеш оттатък
неумолимата черта
изчезващия летен празник, кратък
като живота, като любовта?
Или веслото ти катранените бездни ще разгриба,
за да открие кътче лятна синева,
където – тънки като люспите на риба –
ще святкат съкровени слова,
които не успяхме да си кажем...

Пражка елегия

А как ликуващо цъфтяха люляците в Прага,
а как светлееше реката под вечерните мостове,
когато Радован Лукавски блед, с лице на Хамлет,
четеше стиховете за Самотния мореплавател
и в полилеите, високо над главата му, жужеха късните пчели,
помислили, че е разцъфнал кестен
под сводовете на смълчаната старинна къща...

Тогава ти си се завърнал като блуден син
от своето пътуване. Обходил си със поглед стаите,
където си се радвал и тъгувал. Спрял си до познатите картини,
облегнал си се на креслото скърцащо, видял си как кръжи
една пчела от ъгъл в ъгъл и безмълвно си угаснал.

А аз стоях над бездната на оня океан,
платно ми бяха думите трагични на актьора
и пяната обливаше лицето ми, и като пръстен,
със който ме венчаваше съдбата,
сребрееше следата на акулата край мене.

И аз не знаех, че лежиш безмълвен там, където
утре ще се върна,
че до последния ти дом ще те проводя утре,

когато тънък дъжд ще звънне в облаци от люляк
и самолетът ще ме вдигне над града, засветил като диамант
върху платинената гривна на Вълтава,
че ще стоя до тъмната могила и ще плача,
а над главата ми ще се усмихват люляци,
подобни на ония, под които аз се радвах,
които само за една безсънна нощ ще прецъфтят
от неочакваната болка.

А Радован Лукавски ще стои с лице на Хамлет
сред празната, огромна, глуха зала
и няма да узнае, че съм те погребал
под люляк, който ми напомня за вечерната
молитва на Храдчани,
под цъфнал люляк – опнато платно
над сала на Самотния мореплавател...

Това ще е измислицата ми жестока, със която
ще се мъча да спася
душата ти отплавала...

Какви високи облаци – като готическите
катедрали в Прага...
И колко глух е органът на късните вечерни гръмотевици...

Часът на светулката

И виждаш ти: искрица се разгаря.
Какво ти казва нощният сигнал? –
Кантон ли свети там? Или цигара?
Или око на ястреб закъснял?

Не: идва пак светулката. Отваря
планинската клисура като храм.
Ти в тишината ѝ се луташ сам
и чувстваш как душата ти прогаря
танцуващата жрица на безкрая.
Тя идва нечий ден да зачертае
и с вечност да венчае нечий ден.

С наивността на малчуган невръстен
ти слагаш златния светулков пръстен,
но виждаш: той тъмнее, овъглен.

Ще те затвори

Ще те затвори някой стар хотел зад прашни и опушени стени.
В прозореца ще зажужи муха, стъклото ще разклати своите вълни
прозрачни
и треската ще възкреси пред погледа ти всичко,
до което не успя да се докоснеш.
Пристанища ще се разгръщат и зората своя кон
по техните ливади ще пасе.
Варници ще те гледат с огнено око на Полифем.
И разцъфтели олеандри
на криеница със рибарските огньове ще играят.
Небето звездно ще те съпровожда от пристанище
в пристанище и ще си мислиш: ако стъпиш
на най-сияйната звезда, едничка крачка ще те отведе до Сириус и Вега.
А то ще бъдат портокалови обелки, разпилени
сред гнили щайги и петна мазутни край Палермо или Генуа.
Ти ще стоиш до вълнолома. Рехаво перце на чайка
дъха ти ще крепи над шеметните бездни.
Освободена, ще ликува твоята душа и няма да узнае,
че си припомня своето последно пътешествие...

Ничия земя

Навярно можем да изпушим най-спокойно
своята цигара с дим лютив
и да погледнем чайките с оранжеви от изгрева зеници.
И богът на войната вече става милостив,
в хангарите отглежда кротки алуминиеви птици.

Като зърна пред човките им слага градове
и равнини с отдавна заздравели рани,
а те не се помръдват: гледат как рояк врабчета
из нозете им снове,
как облак с биберон от мълния
на скута си далечната зорница храни.

Но някой, сепнат, през спокойните ни сънища ще мине
като през ничия земя – с юмрук вратите ще разтвори,
да видим, че планетите лежат подобно мини,
зарити от космически сапъори

Полунощ

Като “Прощална симфония”
в тебе гората звучи.
Шумата пада и гони я
вятър с ехтящи очи.

Духва свещта си клена
и чезне среброчел,
под мишница зелена
своята флейта взел.

Духва свещта си бука
и в долове без глас
чуваш дъждът да чука
в глухия му контрабас.

Горските извори викало
като безгрижно момче,
скътва си звънкото пиколо
сетното горско щурче...

Може би в тъмнината
ще проехти над нас
призивът на съдбата —
тръбен еленов глас?

Ехо ще откънтява
по урви и канари,
сякаш пророк повелява:
“Стани и говори!”

Ще станеш с чело –олово, –
ще станеш мълчешком.
Звездните мишки ще ровят
пустия божи дом.

И ще откриеш измамата:
сам си на тоя свят,
сам си, прегърнал през рамото
огъня –
като брат...

Огледала и арфи

Кула

Отстъпиха ми лястовиците високата крайбрежна кула
и на постелята от чуруликане ношувах уморен.
Под мене се кръстосваха игриви птичи мълнии,
а заливът отгоре ми изглеждаше като набръчкана рибарска длан.

Аз бях последен посрещач на бавните среднощни параходи,
аз чувах как с хрущене ги прояжда лунната ръжда
и водораслите облепваха размаханата кърпичка,
с която ги приветствах от небето.

Прозорецът скриптеше, сякаш дяволска цигулка свиреше,
и сънни чайки просвистяваха над мен
със сепнато сияние, изтръгнато
от гробищата тайни на морето...

От сенките на клен и явор

От сенките на клен и явор иззидах скромната си къща
и там живея в мир и сговор със корените и пръстта.
Ако повикам синовете си – мостове бели ми отвърщат,
ако тъжа за дъщерите си – запяват птици и листа.

Какво ми говореше старата лоза

Аз съм рожба на тъмната глина,
аз съм стара лоза, над която
млади листи свистят като ято,
устремено в просторите сини
и в смеха на тракийския вятър
тънко пее една окарина.

Аз съм сън, който с димни ластари
по безсънните мисли се вие.
Моят корен от нощите пие
ек на бездни. Жар звездна ме пари.
И оплитат ме с тъмна магия
гласове на предания стари.

Аз съм помен за древен лозар
и безкраят дохожда при мене:
кипарис му е чаша зелена,
пълна с тайни и лунен нектар.
Аз дарявам му цяла вселена –
грозд от тъмно златист кехлибар.

Аз съм пукот на зимни огньове
и вихрушка над мен се върти.
Звън на косер дочуваши ли ти
на жарта в безпощадното слово?
Там крило от ластари свисти
с него аз ще политна отново...

Камилите на Хисарската крепост

През дюните на времето, които полюляват
измамни пясъци – от вятъра посявани бразди,
пътуват тия каменни камили и безсънната Забрава
държи с невидима ръка изпънатите им юзди.

Те ще се слеят с мрака и по гласове на нощни птици ще възлезнат,
Бадемът ще напъпва до прозореца, обгърнат в мрак зелен.
И само в сънищата ми, подобно камъни над бездна,
ще се отронват миговете на изчезналия ден.

Вихрушките ще свирят с ледени фанфари
в ехтящото небе на февруари
и ние като весели снежинки ще кръжим,

помислили, че на света сме вечни гости.
А корените на бадема ще говорят с древни кости
и кладенците ще излъхват като преизподни гъст, магичен дим...

Омир

Угасналия ден се свива като вярно куче до нозете
на слепия. Крайбрежни дюни наметало му тъкат.
Той гледа със очите на морето
и негова тояжка е вихрушката над есенния път.

Въпроси

1.

Петли

Петли ли пеят и с криле прогарят
дима и октомврийската слана,
или с чугунено скриптене се отварят
вратите на деня?

2.

Възраст

– От колко години ти, истина, скиташ по белия свят?
– Попитайте вятъра – моя по-малък брат.

3.

Пеперуда

– Когато се спуснеш с вечерта от небето
в полетата голи, къде ще спреш?
– Върху последното есенно цвете:
пламъка на твоята свещ.

4.

Подкова

Дали с юздата си далечната река успя да усмири
жребеца, който новолуние на тъмните баири подари?

5.

Миг

– Защо мълчиш? Внезапна мисъл ли сърцето ти пробожда?
– Не: гледам как кокичето прохожда.

6.

Огледало

Дали ще мога пак да събера
лицето си, на късчета разбито
от удара на кипарисовата сянка,
по утринното огледало?

7.

Чучулига

Как можа с тия нежни и леки
две крилца, дето в зноя трептят,

всички хълми, реки и пътеки
да издигнеш до Млечния път?

Как можа ти, най-скромната птица,
всички тайни да сториш на звук
и да впрегнеш самата зорница
в подранилия селски плуг?

Как можа тленността на земята
до всемира да извисиш?

...Ти мълчиш и в смеха на огромното лято
с овъглено сърце лежиш.

8.

Дюна

– Вълна те прелиства, премрежила поглед зелен.
С какво си изписана, книга янтарна на летния ден?
– Със сенки на чайки и смях, в раковина роден.

9.

Кой?

Щом лястовицата е отлетяла, кой тогава ще скрои
за риза на среднощните ни мисли
звънтящото платно на водопада?

И кой ще каже на дърветата да съблекат
зеления ликуващ смях на лятото
и да се свият, зъзнеци и мокри,
под наметката на гарвановите криле?

10.

Съвест

Дали съвестта ти ще стане спасителен остров,
когато отмиеш от своите пръсти вика, посивял като плесен,
или дъждове ще замерят съня ти със копия остри
и кучета мъртви ще вият в душата на голата есен?

Коте

На Житан

Ще се привържеш към това глухарче палаво,
което денем, сякаш гонено от вятъра,
лети от стая в стая,
а привечер лежи на стола, скрило муцунка под
меки лапички,
или играе с твоите моливи
и слуша как пишущата машинка
засява белите листа с дъждовно шумолене.

Ще се привържеш към зашавалата топлинка
до рамото ти в полунощ,
към муцунката, от чието ласкаво докосване
си се събуждал,
и към очите с толкова големи и тъгуващи зеници,
с които сякаш те поглежда най-самотната ти вечер.

Ще се привържеш и домът ти – целият –
от радост ще засвети.
Глухарчето със полета си златен ще посее
всичките ти часове
и първото подвикване на кукувицата ще мине
по тях, за да ти каже, че в гората всички
бродове са нацъфтели.

Но някой ден ще се събудиш от внезапна тишина.
Ще видиш стъпките на сънищата в огледалото
и между тях, посипани от звезден прах, следите
на твоето изчезнало глухарче.

Галъовно ще го викаш, ще очакваш тих гласец
да разлюлее паяжините под гардероба,
но там безмълвно ще лежат играчките на твоя палавник,
който единствено в съня ти ще се връща.

Ще знаеш ти, че първото разлистено дърво
го е повикало,
че месецът на пръсти е дошъл – вратата да откrexне,
за да политне златната звезда в бездната на пролетта.

И ще стоиш, и с доверчивост на дете
ще чакаш светлинката да се върне в тъмната ти къща.
“Не се привързвай, за да се спасиш от болка!” –
ще ти говори разумът. Но как душата си да увериш?
Ти бе щастлив. Ти бе обикнал отлетялото глухарче.

Негърка

Очаквах, че танцуващата негърка ще пламне като въглен
от ритъма на джаза,
но само пепелта на африканските огньове
в очите ѝ сребрееше.
След нея дълга сянка като тигър се прокрадваше
през джунглата на лудите движения
и чувах как лиани изсвистяха
от рязък скок на сепната газела.

Творчество

Едни, като изкусните шивачи,
от думите ушиват топли и удобни дрехи,
а други цял живот коват разпятия,
върху които мислите им да се гърчат,

Старец

Аз гледам: старецът седи до прага –
владетел на изгубени царства,
комуто е останала единствено
короната на белите коси.
Къде ли идващата вечер ще го отведе?
Дали до сънищата кратки
или до бреговете на една река,
обрасли с тишина,
където сетният му дъх
ще падне като сребърна монета
в дланта на Вечния лодкар?

Съблазън

Ще стана вятър и ще облека
дантелената кожа на змията.
Ще се увия по дървото – да ви съблазня
с най-хубавата райска ябълка.

А вие снизходително ще се усмихвате
на моята съблазън тъй наивна
и ще помръдва под разкошните ви дрехи
опашката на сатаната.

Дъждобран

Дали и в друга нощ, под свод като олово,
един забравен дъждобран ще ни сбере отново?
И ехото на капките, което учи твоето сърце
с езика на дъжда да ми говори,
дали ще се повтори?

Дали и в други мигове над нас тъй нежно ще остане
ехтящото небе на дъждобрана
и в него полетът на мокрите коли – внезапни метеори –
дали ще се повтори?

Дали над моята ръка, която иска капките
на твоя смях да задържи,
все тъй дъха ти влажен с цъфналите клонки ще кръжи?
И тихото сияние в очите ти, където чувам
на звезди незрими хора,
дали ще се повтори?

И диамантената диадема в твоите коси,
с която вечерния дъжд те украси,
и тихия обой на коса, който всички цветове
в душата ми пред бога на нощта отвори,
дали ще се повтори?

Пастели

1.

Нощуването на циганите

Спят циганите върху тъмната трева,
а сънищата им поемат по небето
да калайдисат месеца.
Не спи шестнадесет годишната им дъщеря –
излегната по гръб
се мъчи да брой звездите,
но оня, който се е свел над нея
като ездач над грива на кобила,
ги замъглява със дъха си
и нощна птица се обажда сепнато
в мънистата на гладката прохладна шия...

2.

Пейзаж

От вика на враните напука се земята
и баирът ръждавее между клони голи –
стар като икона, пред която
никой не е спрял да се помол

3.

Лавандула

Мина ли по твоята роса,
ще усетя на дъждец гласа
и в зениците ми ще остане
ек на люлякови небеса
и тъга на преболяла рана.

4.

Първата цъфнала праскова

Прасковата стоеше – нежна и плаха –
и пчели нейното сватбено було държаха.

5.

Вечерни врани

Вечерни врани – гроздове на здрача,
от вашето ли вино упоена,
тополата кръжи като вретено
и лунна нишка по снега подскача?

Кому ще оплетат от нея шал –
на извора, на пътя, на звездата,
вечерни врани – гроздове от вятър
над свят като лозница оголял?

6.

Платноходки

Колко пеперуди
върху синьото лале на залива,
облепени от прашеца
на залязващото слънце!

7.

Арфа

Припомнят ли си старите баири
ехтенето на птичи гласове?
Не: седнал в оголели лесове,
ноември с арфа от вихрушки свиря.

8.

Къща

Спускат се птиците мълчешком.
Страхата цяла с криле е покрита.
Тихо – ще сепнете стария дом
и ще политне да гони звездите.

9.

Пасторал

Далеч от пращната каменоломна,
далеч от пладнешката суетня,
жените се събличат на брега
и крадешком се спускат към реката.
Те чакат нежна ласка на вълна,
а бързеят внезапно ги обхваща
с ръце на мъж, притиска ги до себе си,
задъхва се от хлъзгавия хлад
на раменете и бедрата. Те го блъскат
сърдито уж, усмихват се, не виждат,
че през листака рехав на върбите
наднична белоснежна пеперуда
като око на юноша прехласнат.

И се отпускат в дланите на бързея
с покорно тяло и премрежен поглед.

10.

Споменът

Споменът е стълба,
по която се изкачваме към себе си,
и я придържа дяволът.

11.

Сянка

Доверих се на сянката. Мислех, че до миговете ми последни
като верен приятел ще ме съпровожда.
Оглеждам се. Тъмно е. Ограждат ме дъбове –
стражи с ризници медни –
и лъч на звезда под сърцето ме пробожда.

12.

Тогава

Ще искам нещо много нежно да ти кажа....

Тогава ще посегна да разлистя
тетрадката на облаците, за да прочета
любовния сонет на лястовиците, написан
с мастилото на тънките криле
и с аромата на тревите.

И нощна лампа ще ми бъде цъфналата ябълка.

13.

Взрив

На далечни съзвездия взрива
в безпределната нощ ехти.

Звезден прах ли земята покрива,
или скреж под нозете скрипти?

Младостта към безкрая пътува.
Ключ и огън дали си взе?

И мечтата с мъгла обува
изранените си нозе...

14.

Гоя

Несъвършен е тоя свят – цъфти и се разпада,
в лика божествен тържествуват сатанинските черти.
Но моята палитра се разгаря, като клада:
от нея феникс прероден ще излети!

Забравил беше

Забравил беше, бедни Фаусте, за своята
прекрасна Маргарита,
в която беше влюбен през студентските години
и тесните мансарди имаха единствено съкровище –
щастливата прегръдка,
и обичта бе слънцето на мразовитите софийски зими.

Забравил беше влака, който отпътува в полунощ,
и бледото лице от скреж, извезано върху стъклото
на най-последния вагон, и говора на заледените мостове,
че нищо на света не ще успее да ви раздели.

А времето натрупваше помежду вас забрава,
снегове и разстояния.
И мислил си да ѝ изпратиш дълго, радостно писмо,
да ѝ разкажеш, че тъжиш за нея, да ѝ пишеш,
че ще пристигнеш в нейния далечен град,
за да я видиш. И ще седнете в една сладкарница.
Кафето ще оглежда нейните коси прошарени,
трапчинките на бузите, усмивката,
останала си все така мечтателна и плаха.
И ще посегнеш да погалиш тихата ръка,
която си затоплял в шепата си през далечните
софийски зими...

И никой ти не каза, че тревата
от толкова години с нейните уста говори,
че в ранна пролет пряспа като книга неразлистена
лежи до нейното възглаве,
че най-прилежните ѝ ученици
са цъфналите трънки из покрайнините
на гробището до брега на Вит и подранилите скорци
разчитат азбуката на размръзнатите буци...

А тя живяла толкова години в тебе мълчешком,
на пръсти идвала, за да не разтревожи
в късна нощ съня ти,
и пак изчезвала, и се завръщала, облечена
в кръжение на снежинки –
съвсем прилична на момичето, което
бе отпътувало с един среднощен влак
към заледените поля на Мизия.

Забравил беше, бедни Фаусте, за своята
прекрасна Маргарита
и в неочаквания смях на Мефистофел се разбива чашата
на твоя тъжен празник...

Око на птица

1.

ЩЕ СТАНЕМ НЯКОЙ ДЕН пазачи във градините на рая,
ако не е заето мястото от божи сродници,
или (което е по-сигурно) безсънни ще се бяхтим
из каменоломните на ада
и слънцето по хълмовете ще върви с опипващи очи на надзирател...

Небе, това ли ще ни обещаеш ти,
което някога се смееше в росата, разпилявана
от детските сандалки,

което през април вървеше по земята,
облякло дрехата на цъфнал люляк?
И слънцето, със чийто златен смях сме писали –
като с мастило, – в детските тетрадки,
защо ще бъде толкова безмилостно към нас?
За кой незнаен грях ще ни наказва?...

Когато сме се будили през детството, сме
виждали на нашето възглаве
косицата му мека и дъха му сме усещали по сънните си бузи.
Със него сме се къпали в реките
и дрехите ни редом са лежали върху пясъка:
нашите – вехти и окърпени, а неговите – златни.
Със него сме се качвали към птичите гнезда
и в погледа му е сребреел дим на отлетели влакове...

Не – слънцето ще си остане наш приятел!
Между звездите ще върви като петел червенопер,
ще пее на разсъмване, за да ни буди –
и през пролуките на облаците, някъде в безкрая ще съзираме
път, дим на огън, извор и тополя,
на чийто гол вършец стои синигер.

И камъкът ще стане милостив към нашите побити длани.

2.

В ГОДИНИТЕ НА ЮНОШЕСТВОТО защо така
дълбоко и мъчително обичах астрономите?

Неразличими сред тълпата, щом поемеха
по стълбите на своите високи кули,
те ставаха за мен жреци халдейски,
чиито тайни като бездни зейваха пред мисълта ми.

Познавах много астрономи. Виждал съм един от тях
под мишница да носи
комети – както селяните вечер носят съчки
да стъкнат своя огън.

И друг съм виждал, тръгнал към съзвездието Лира,
и заплепен от странните му звуци,
във джоба си да търси къшей земен хляб,
за да го хвърли на залаялите подир него
Ловджийски кучета.

И трети астроном съм виждал
като оня древен Птолемей
на Пътя млечен да постила за ношувка дългата си дреха,
че уморени са нозете му и трудно ще го върнат на Земята...

Наивни пътници в небето! Колко лекомислено
обричаха живота си на безпределната вселена
през дни така убийствено реални и практични...
Ала наивна ли бе тяхната обреченост?

И моята душа защо тъгуваше,
че не намерих ключа към звездите?

О, ДУХ НА ВОЛНОСТТА – единствен храм,
 пред който коленича, –
 върху иконите ти от премъдрост строга
 бих нарисувал синя мълния на сянка птича
 като стрела, отправена към Бога.

Какъв низвергнат властелин разпъвате над нас,
далечни птици – гвоздеи до бяло нажежени?
Или това е оня вечен глас,

72

4.

ДВУБОРСТВОТО на корена и птицата,
на камъка и на звездата ние носим от мига
на своето зачатие.

Пръстта ни казва: “Превърнете се в зърна
и аз ще уча корените ви след плуга да пътуват
към златните царства на жертвите,
където ще ви увенчая
с елмазена корона от дъха на устните,
които благославят хляба...”

А ние искаме да сме зърна, които
са грабнати от човката на птица,
които са дарени със криле
за миг единствен – вечност обещал, –
които чакат да докоснат своя корен
до изумрудената оран на всемира...

Върви по стъпките ни камъкът и обещава
да ни научи на безсмъртие, да ни дари
безмълвната си мъдрост, със която да спасим
душата си от плесента на времето:
да вдигнем крепости, които е безсилен
да прогризе червеят,
в които тленността ехидните си зъби ще изкърти.

А ние чакаме звездата да се спусне от небето,
развяла между оголели клони тънката си дреха,
и да усетим как ръката ѝ докосва нашата ръка
и ни повежда. Накъде? Към ангела или към сатаната?

И върху корена и камъка се сипе ехото
на нашето ликуване неудържимо.

КОГАТО МИСЪЛТА ти стане господар, ще бъдеш тъжен,
защото мъдростта е болка – казва древният мъдрец.
Щом доблестта избираш за венец,
на нейните бодли да се усмихваш ти си длъжен.

Когато тялото ти пожелае земните събласти,
подобно дреха царствена да облече,
ти посочи му сухата троха на гладното врабче
и научи го да открива в нея празник.

Когато нощем звездните квартети чуваш ти
и ставаш техен звук, запитвал ли си се: какво сме –
прашинка или вик? И в колко тайни криволича
земния ни път?

75

6.

ЦВЯТ ПОЛИЛЕИ разпали.
Ето го твоя свят:
сребърни катедрали,
зидани от аромат.

Сякаш писмо си писал
на пролетта в зори —
по всяка твоя мисъл
капка роса искри.

Снежният връх запокитва
шапка от сиви мъгли
и неговата молитва
е песен на пчели.

7.

СЛЕД ТАЯ МОЛИТВА вървя.

Пчелна вихрушка свети.

Кой ще ви жъне, нивя,
с нейния звън засети?

Среща се пътят с път.

Хълми разтварят обятия. —

И часовете растат,
за да ни станат разпятя.

КОГАТО ПТИЦАТА ИЗЧЕЗНЕ, небесата ще са
като гола равнина
и слънцето с тоягата на просяк ще я прекосява.
Със листопади есен вятърът зората ще посява,
но там ще никнат стръкове от скреж и от слана.

Тогава ние ще протегнем длани над полята голи,
на птицата изчезнала ще се помолим:
“Върни се и бъди ни бог! Бъди ни грижа!...”

78

9.

А СЛЕД ТОВА – какво? Мълчание и дреха от пелин, кроена
със ножиците на среднощните виелици?

И надпис върху камък, и мъгла,
която късогледо ще се взира
да разчете през мъх и лишей имената ни?

Мъдрецът казал е:

“От пръст създаден си и пак на пръст ще станеш...”

Но можем ли без вик
със тая истина да се подпираме
като с тоягата на странник.
когато тръгнем към отвъдните пространства?
В ливадите на Нищото ли ще пасат конете
на мислите, които в нашите безсъници се скитаха
от кръгозор до кръгозор,
от цветето на истината до бодила на измамата?
И чувствата, които правеха градините крилати
подобно бели ангели, и ни издигаха със техните криле
до благославящите длани на безкрая –
и те ли ще посипят пепелта си
по каменната длан на ехото?

Дано си спомни вятърът, че сме били приятели.
Дано не ни остави пленници на вечния покой.
С вихрушките си тленния ни прах да понесе,
да го научи да танцува из всемира,
да го побратими с галактики и океани,
да му разкрие тайната на вечното зачатие

и с капките дъждовни да ни връща на земята,

разкрила лоното си както древната Даная.
В утробата ѝ ще заченат птица и змия,
но братството им мечът на светкавица ще среже.

Нека оставим змийската следа –
огърлица за шията на земните съблазни –
и да погледнем птицата:
тя се издига към безкрая
и става
негова
зеница.

СЪДЪРЖАНИЕ

Пастир на реките

1. Стои дървото /3
2. Кой ще навие спрелия часовник /5
3. Възнасяте се, есенни пчели /6
4. Това, което е започнала ръката ми /7
5. Защо с насмешка гледаме човека /8
6. Аз бил съм на птиците брат /10
7. Ето ги моите бели стада /11
8. Започвам да ценя /12
9. Вихрушките на листопада /14
10. Ще тръгна /15
11. Видях военни гробища /16
12. Дано остане взривът /17

Картонена корона

- Някой ден /20
Мария /21
Клоунът 1, 2, 3 /23
Украински глинени играчки /26
Цирковите коне /28
Картонена корона 1, 2 /29
Троя /31
Клеопатра Селена /32
Пространства /33
Предчувствие /34
Пражка елегия /35
Часът на светулката /37
Ще те затвори /38
Ничия земя /39
Полунощ /40

Огледала и арфи

- Кула /43
От сенките на клен и явор /44
Какво ми говореше старата лоза /45
Камилите на Хисарската крепост /46
Омир /47

Въпроси

1. Петли /48
2. Възраст /48
3. Пеперуда /48
4. Подкова /49
5. Миг /49
6. Огледало /49
7. Чучулига /49
8. Дюна /50
9. Кой? /50
10. Съвест /51
- Коте /52
- Негърка /54
- Творчество /55
- Старец /56
- Съблазън /57
- Дъждобран /58

Пастели

1. Нощуването на циганите /59
2. Пейзаж /59
3. Лавандула /60
4. Първата цъфнала праскова /60
5. Вечерни врани /60
6. Платноходки /61
7. Арфа /61
8. Къща /61
9. Пасторал /62
10. Споменът /62
11. Сянка /63
12. Тогава /63
13. Взрив 63
14. Гоя /64
- Забравил беше /65

Око на птица

1. Ще станем някой ден /68
2. В годините на юношеството /70
3. О, дух на волността /72
4. Двуборството /73
5. Когато мисълта ти /75
6. Цвят полилеи разпали /76
7. След тая молитва /77
8. Когато птицата изчезне /78
9. А след това /79

Иван Давидков

ОКО НА ПТИЦА

Рецензент Здравко Чолаков
Редактор Красимир Машев
Художник Елена Маринчева
Худ. редактор Иван Кенаров
Техн. редактор Пламен Антонов
Коректор Мария Филипова

Българска. I издание Дадена за набор на 25. XI. 1982 г.

Подписана за печат на 24. 11. 1983 г.

Излязла от печат месец март 1983 г.

Формат 84×108/32 Изд. № 1641 Тираж 5106 Печ. коли 5.75 Изд. коли 4,83

УИК 4,11 Цена 1.16 лв. ЕКП 9536272211; 5607-11-83

08 Книгоиздателство «Георги Бакалов» Варна
ДП «Стоян Добрев-Странджата» - Варна Пор. 762